

na ob obisku gora, saj za orientaciste velja, da se nikoli ne izgubijo, le zaidejo iz idealne smeri."

Po letu 1996 se je vnovič začel vzpon planinskih orientacijskih tekmovanj, in sicer najprej v MDO PD Savinjske, nato so se tekmovanja razširila na skoraj vso Slovenijo. Vzpostavljen je bil sistem področnih tekmovanj (Gorenjsko-Dolenjska, Koroška, Podravska, Rogaška, Zasavska, Savinjska, Primorska liga in liga Smrekovec), po katerem se najboljše ekipe uvrstijo na Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje.

A orientacija nikoli ni bila le tekmovalne narave, bila je tudi sestavni del mnogih planinskih vzgojno-izobraževalnih programov, od leta 1957 v programu za prostovoljne vodnike, od leta 1959 v programu planinske šole in od leta 1960 v programu alpinistične šole.

Pomembna prelomnica je ustanovitev Odbora za orientacijo MK PZS v letu 1975. Od začetkov do danes so ta odbor vodili Jože Pezdič (1975–1979), Roman Novšak (1979–1981), Roman Sladič (1981–1983), Marijan Leban (1983–1986), Bojan Jevševar (1986), Roman Volčič (od l. 1987 do razpustitve leta 1989), Bojan Rotovnik (1997–1998), Matjaž Mandelj (1998–2000), Dušan Prašnikar (2000–2010), Matej Ogorevc (2010–2012), Matevž Zih (2012–2014), Tina Arh (2014–2023) in Blaž Čerenak (od 2023). Leta 1983 se je Planinska zveza Jugoslavije in s tem posredno tudi PZS včlanila v Mednarodno orientacijsko zvezo (IOF) in je bila njena članica vse do razpada Jugoslavije. Leta 1997 so na Menini planini pripravili prvi seminar orientacije in prekinili dolgo mirovanje na področju usposabljanj. Znotraj planinske organizacije so uvedli strokovni naziv vaditelj orientacije PZS. Do leta 2000 so vsako jesen potekali enotni seminarji orientacije, nato so se razdelili na dva dela – seminar orientacije in seminar za traserje in organizatorje planinskih orientacijskih tekmovanj (POT). Leta 2002 je v Planinski založbi izšel učbenik *Planinska orientacijska tekmovanja* s podrobnim zgodovinskim pregledom razvoja planinske orientacije, hkrati je učni pripomoček na seminarjih, tečajih in bogat vir informacij za organizatorje tekmovanj.

Izkušeni orientacist Matjaž Žohar - Biba (PD Žalec), ena od gonilnih sil planinske orientacije na Savinjskem, je obudil spomine: "Zame je letošnji SPOT tudi okrogla obletnica, saj smo prvič tekmovali in organizirali tekmo leta 1995. Vse smo že doživeli, od sonca in lepega vremena do blata in premikanja kontrolnih točk, ker so bile pod vodo. Vsak mora iti na orientacijo, da se ima dobro – ne toliko tekmovalno, kot to da spoznaš nekaj novega in nove kraje," ter dodal: "Vsa ta znanja in občutek za orientacijo nam pridejo prav ne le v hribih, ampak kjer koli, tudi med vožnjo, saj se ni mogoče povsod zanašati na navigacijske naprave." ○

Oton Naglost

Zakaj je v Vipavski dolini prepih?

Zakaj v gornji Vipavski dolini pogosto in močno piha burja, malokdo ve, tudi domačini si s tem ne belijo glave – saj tako pač je že od vsega začetka. Kdaj pa kdaj je tudi burja koristna, saj nam s svojo močjo, pa tudi blagostjo, prevetri in očisti ozračje.

Na vprašanje, kako v gornji Vipavski dolini nastane burja, še osnovnošolec pozna odgovor – to je pač čisto preprost naravni pojav. Ko v hiši pustimo odprta okna, nastane prepih, ki lahko povzroči precejšnje razdejanje po prostorih; če pa so okna odprta na več straneh neba, je učinek še večji in razdejanje po stanovanju še bolj temeljito. Kaj storiti? Otrok bi rekel, da naj zapremo okna pa se bo vse lepo umirilo. In to drži. Drži tudi, da naša dolina premore kar nekaj

Manjše okno v skali nedaleč od pohodne poti s Predmeje na Čaven. Foto Oton Naglost

takih oken, ki nam, kadar so vsa odprta, povzročajo kar veliko težav – na objektih prepah odkriva strehe, za šalo zvrne kak tovornjak, da se vidi, kakšne pnevmatike uporablja. Tudi drevesa, ki se niso utegnila dovolj močno priviti k materi zemlji, se grejo malo oddahnit v vodoravno lego.

Pa si pobljže oglejmo ta naša okna, ki nam v gornji Vipavski dolini povzročajo težave. Ker dolina leži v smeri vzhod–zahod, bom tako tudi predstavil okna, ki povzročajo burjo.

Prvo okno je manj znano, a brez njega ne bi bilo prepaha nad Razdrtim, ki nam v dolino pošilja sveži nanoški zrak. Nahaja se pod Suhim vrhom, tam, kjer pobočja pričnejo strmo padati proti vasi Strane (mimogrede: sredi Stran raste stara, mogočna tisa, vredna ogleda). Tu pričnemo pot do Votle stene, kakor jo imenujejo domačini; kako je nastala, nihče ne ve. Sta dve možnosti dostopa: iz Stran proti Vojkovi koči in nato na Suhi vrh ali pa po desni rebri čez Maj; svoj pohod lahko povežemo v krožno pot.

Ko se spustimo v Vipavsko dolino, imamo kar nekaj "dela" z zapiranjem oken na več naravnih odprtinah – za te pa vemo, kdo jih je ustvaril. Najmogočnejše je Otliško okno, dostopno iz Otlice in iz Ajdovščine, natančneje od izvira Hublja, kjer ob večjem deževju iz vseh lukenj brizga voda. V bližini je tik pod velikim Otliškim oknom še manjše okno, ki pa ga bujna rast rada prekrije. Še eno manjše okno je skrito ob poti s Predmeje do kočice Antona Bavčarja na Čavnu.

Ustno izročilo je zgodbo o nastanku Otliškega okna ohranilo do današnjih dni. Jezus in Sveti Peter sta hodila po svetu in se pomenkovala; po dolgi hoji sta se usedla, da si spočijeta ter se odžejata z mrzlo in zdravilno vodo. To je bilo ob poti iz Lokavca na Predmejo, kjer se še danes marsikateri mimoidoči ustavi ob čudovitem izviru dobre vode. Tam sta torej počivala, ko je Jezus, misleč, da sta sama in da za to

Malo spodnje Otliško okno
Foto Oton Naglost

Otliško okno
Foto Oton Naglost

skrivnost ne ve nihče, mimogrede omenil Petru, da gora Čaven stoji na zlatih stebrih in da v svojih nedrih skriva zlato jezero. A glej ga zlomka, ki nikoli ne počiva: sam hudič ju je zasledoval in vlekel na ušesa! Ko je to zaslišal, je takoj naredil načrt, kako bi prišel do zlata. Ker je bil pameten in močan, je sklenil, da si bo Čaven oprtal, ga dvignil in izpod njega pobral zlato. Za dvig je potreboval manjšo luknjo, kamor bi privezal tovor. Za to je naredil manjše okno v skali nedaleč od pohodne poti s Predmeje na Čaven. Nato si je Čaven privezal na ramena in se z vso silo dvignil, da bi premaknil goro. Pri tem se mu je vrv utrgala in je z rogom tresčil v sosednji breg, da je tam nastala velika odprtina v skali, ki nam je v opomin, da ne smemo biti preveč požrešni na dobrine, ki nam jih ponuja narava. Seveda se je hudič pri padcu hotel uloviti, zato se je z nohtom zataknil pod veliko odprtino, ki jo je ustvaril z rogom – in tako sta nastali dve luknji v pobočju nad izvirov Hublja.

Če mi ne verjamete, pridite in si oglejte okna, saj naši kraji so res vredni obiska. Pa nikar ne dirjajte – okna so tam že na tisoče let. Upajmo, da bodo ostala nedotaknjena še za mnoge rodove, če bomo le znali prisluhniti naravi in jo spoštovati. 📍

Votla stena pod Suhim vrhom
Foto Oton Naglost

